

รายงานเอกสารหรือผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. 2506 บำรุง กลückเจริญ (2506 : 21-72) ได้ศึกษาถึงเรื่อง "ประวัติการฝึกหัดครูของประเทศไทย" พอสรุปผลการศึกษาไว้ดังนี้

การฝึกหัดครูในประเทศไทยเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2435 รัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ ตั้งขึ้นที่โรงเรียนกรุงเทพ จักสอนเฉพาะระดับครูประถมศึกษา แล้วให้ย้ายไปที่ตึกแม่ถนนุมิตร วัดเทพศิรินทราวาส มีโรงเรียนประถมเป็นที่ฝึกสอนด้วย ปี พ.ศ. 2446 จึงขยายหลักสูตรฝึกหัดครูมัธยมขึ้นในปี เดียวกันนี้เอง กระทรวงธรรมการก็ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูระดับครูมูลชั้นอีก ที่โรงเรียน ราชวิทยาลัยเก่า (บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา) เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก" เพื่อผลิตครูให้กับมณฑลหัวเมือง

พ.ศ. 2449 ให้ย้ายโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เทพศิรินทร์ไปรวมกับโรงเรียนฝึกหัดครู ฝั่งตะวันตก จัดเป็นโรงเรียนประจำเรียกว่า โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ฝั่งตะวันตกและอนุญาต ให้มณฑลเปิดโรงเรียนครูมูลชั้นเฉพาะมณฑลของตนได้

พ.ศ. 2456 รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เปลี่ยนชื่อ โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เป็นโรงเรียนฝึกหัดครู และรวมเข้าเป็นแผนกหนึ่งของโรงเรียน ข้าราชการพลเรือนของรัชกาลที่ 5 จนได้รับการสถาปนาเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2459 ในปี พ.ศ. 2460 กระทรวงธรรมการก็ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม ทอวังขึ้นที่ประทุมวัน อยู่ในสังกัดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเช่นกัน หลังจากนั้นก็ย้ายไป หลายแห่งแล้วมาเลิกไปภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองไม่กี่ปี

พ.ศ. 2460 มีกรมมหาวิทยาลัย การฝึกหัดครู ย้ายไปอยู่กรมศึกษาธิการ ตามเดิม โดยครูมูลและครูประถมไปตั้งที่โรงเรียนวัดคววนิเวศ เรียกว่า โรงเรียนฝึกหัดครู

บวรนิเวศ และให้ย้ายไปตั้งที่พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม ย้ายมาตั้งที่กองพันทหารราบที่หก ศรีอยุธยา จนมาถึงวังจันทร์เกษม คือ กระทรวงศึกษาธิการปัจจุบัน เรียกชื่อโรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร ในปี พ.ศ. 2499 จึงให้ย้ายไปที่บางเขนและเรียกชื่อวิทยาลัยครูพระนคร มาจนถึงปัจจุบันนี้

แผนกครูมัธยมไปเปิดชั้นที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และดำเนินการเรื่อยมาจนถึง พ.ศ. 2471 กระทรวงธรรมการก็มอบหน้าที่ฝึกหัดครูมัธยมให้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เริ่มเปิดแผนกฝึกหัดครูมัธยมชั้นใหม่ ในปี พ.ศ. 2473

การฝึกหัดครูเท่าที่กล่าวมาตั้งแต่ต้น เป็นเรื่องของฝึกหัดครูชาย ฝึกหัดครูหญิงนั้น ได้เปิดสอนครั้งแรกที่โรงเรียนเบญจมราชาลัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2456 ต่อมาใน พ.ศ. 2476 ได้ย้ายไปอยู่ที่โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ พ.ศ. 2480 จึงย้ายไปอยู่ที่โรงเรียนสวนสุนันทา (วิทยาลัยครูสวนสุนันทา ปัจจุบัน) นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนราษฎร์อีกสามแห่งที่จัดการฝึกหัดครูประถมหลักสูตร 3 ปี คือ โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย โรงเรียนเซนต์ยอแซฟ และโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ แต่ได้เลิกไปในปี พ.ศ. 2487 เนื่องจากรัฐมนตรีโยบายให้การฝึกหัดครูเป็นเรื่องของรัฐฝ่ายเดียว

ปี พ.ศ. 2482 ยุกรมศึกษาธิการและตั้งกรมวิสามัญศึกษาและกรมวิชาการขึ้นแทน การฝึกหัดครูเป็นหน้าที่ของกรมวิชาการแต่ก็มาเปลี่ยนเป็นกองฝึกหัดครูกับกรมวิสามัญศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2483

เมื่อตั้งเป็นกองแล้ว กิจการของการฝึกหัดครูได้เจริญก้าวหน้าไปมาก ช่วยกิจการและเปิดสถาบันการฝึกหัดครูขึ้นมากแห่ง เปิดการฝึกหัดครูทั้งด้านวิชาการและด้านวิชาชีพแขนงต่าง ๆ เปิดสถาบันการฝึกหัดครูระดับสูงขึ้นที่ประสานมิตร (คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในปัจจุบัน). ความก้าวหน้าส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือขององค์การระหว่างประเทศ

พ.ศ. 2497 ให้ตั้งกรมการฝึกหัดครูขึ้น โดยมีความมุ่งหมายที่จะรวมงานฝึกหัดครูจากกรมต่าง ๆ เช่น กรมอาชีวศึกษา กรมพลศึกษา ฯลฯ เข้ามาอยู่ในหน่วยงานเดียวกัน

แต่ทำให้อยู่พักเดียวก็กลับให้กรมต่าง ๆ จัดอยู่อีก อย่างไรก็ตามกรมการฝึกหัดครูก็มีบทบาท
อย่างสำคัญในการผลิตครูให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ กับช่วยอบรมครูประจำการให้มีวุฒิสูงขึ้น

หลังสงครามโลกครั้งที่สองมาแล้ว การฝึกหัดครูของไทยก้าวหน้าไปอย่างมาก
ได้มีการยกฐานะครูให้สูงขึ้นจนถึงขั้นปริญญาเท่ากับวิชาอื่น ๆ ปรับปรุงหลักสูตร วิธีสอน
อุปกรณ์ การวัดผลการศึกษา ตลอดจนการบริหารให้เหมาะกับกาลสมัยมากยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2517 อุทธรณ์ ปิคพันธ์ (2517 : 14-28) ได้ศึกษาเรื่อง
"พัฒนาการของการพลศึกษาในประเทศไทย" พอสรุปได้ดังนี้

จากการเริ่มต้นทางการพลศึกษาในรัชกาลที่ 5 จัดได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลง
ครั้งใหญ่ในวงการพลศึกษาและการกีฬาของไทย เริ่มมีการแข่งขันกีฬาอย่างจริงจัง มีการ
เรียนการสอนการผลิตครูพลศึกษาโดยตรง มีสถานที่และอุปกรณ์ทางพลศึกษาใช้ตามสมควรแก่
สภาพในขณะนั้น และจัดทำตำราทางพลศึกษา พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ต่างก็เป็นนักกีฬา
นอกจากนี้ก็มีกิจกรรมอื่นที่ใช้การพลศึกษาเข้ามาพัฒนาตัวบุคคลคือ การจัดลูกเสือ ยุวกาชาด
ยุวชนทหาร นักศึกษาวิชาทหาร และทหารทุกหน่วยเหล่านี้ด้วย การใช้หลักสูตรพลศึกษา
และการผลิตครูพลศึกษานั้น หลักสูตรพลศึกษาเริ่มใช้ครั้งแรกที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ตั้งแต่ พ.ศ. 2430 มีการฝึกยิมนาสติก วิ่ง ว่ายน้ำ และฟันดาบ หลักสูตรดังกล่าวได้
แพร่หลายเข้าไปในกรมทหารอีก 7 แห่ง ซึ่งมีทั้งการสอนและการแข่งขันกีฬาที่มีการสอนการ
ฝึกด้วย ในปี พ.ศ. 2445 กระทรวงธรรมการได้จัดหลักสูตรพลศึกษาเอาไว้ในระดับประถม
และมัธยม สอนกายบริหารและกีฬา ทำให้โรงเรียนต่าง ๆ มีการจัดการแข่งขันกีฬาไทยและ
กีฬาสากลระหว่างโรงเรียน โดยเจ้าหน้าที่ของกระทรวงธรรมการเป็นผู้จัด มีการผลิตครู
พลศึกษาขึ้น ที่สามัคยาจารย์สมาคม บริเวณสวนกุหลาบวิทยาลัย เรียกว่า โรงเรียน
พลศึกษากลาง คำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2452 เป็นต้นมา การเรียนการสอนในโรงเรียน
พลศึกษากลาง ในสมัยเริ่มแรกอาศัยครูจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ๆ สอน 4
วิชาคือ ลูกเสือ ญูบิสุ (ยูโด) ตักตนส่วนห้อยโทน และมวยไทย มวยสากล ฟันดาบ
ผู้สอบผ่าน 2 วิชาได้พลศึกษาตรี (พ.ศ.) ผ่าน 3 วิชาได้ พลศึกษาโท (พ.ท.) และผ่าน
4 วิชาได้ พลศึกษาเอก (พ.อ.)

พ.ศ. 2476 มีโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษาหลักสูตรที่ใช้มีกระป๋อง มวยไทย มวยสากล ญูติสู ว่ายน้ำ กระโดดน้ำ และการคัดคน

พ.ศ. 2479 หลักสูตรโรงเรียนพลศึกษากลาง เรียน 5 วิชา คือ มวย กระป๋อง ฟันดาบ คัดคน มวยสากล

พ.ศ. 2493 หลักสูตรโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษา รับผู้จบมัธยมปีที่ 6 จังหวัดละ 2 คน เรียน 5 ปี มี หมวดวิชาครู สังคม ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ กีฬาและกรีฑา สุขศึกษา สรีระ และชีววิทยา

พ.ศ. 2501 ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษามัย รับผู้จบมัธยมปีที่ 6 เรียนหลักสูตร 2 ปี มีวิชาสามัญ วิชาครู และพลศึกษา

พ.ศ. 2502 เปิดแผนกวิชาพลศึกษาในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รับผู้จบ ม.ศ. 5 เรียนหลักสูตร 4 ปี ได้ครุศาสตรบัณฑิต (กบ. พลศึกษา) และปี พ.ศ. 2511 ขยายหลักสูตรถึงระดับปริญญาโทและยังดำเนินการอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

พ.ศ. 2513 วิทยาลัยพลศึกษาขยายงานเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา พลศึกษา รับผู้จบ ม.ศ. 5 เรียน 4 ปี และรับผู้จบพลศึกษาเข้าเรียนเพิ่มเติมอีก 2 ปี ได้รับปริญญาตรี การศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ. พลศึกษา)

พ.ศ. 2517 วิทยาลัยนี้ขึ้นอยู่กับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และขยายการศึกษา ถึงระดับปริญญาโทในระยะต่อมาด้วย*

*ในปี พ.ศ. 2512 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้เปิดสอนหลักสูตรการผลิตครู พลศึกษา เรียกว่า หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต เช่นเดียวกัน แต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มิได้กล่าวไว้

ในปี พ.ศ. 2525 ถนนวงศ์ กฤษณ์เพชร (2525 : 2-358) ได้ศึกษาเรื่อง "พัฒนาการของพลศึกษาในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2325-2525" พอสรุปผลการศึกษาไว้ดังนี้

หลักสูตรวิชาพลศึกษาในสถาบันผลิตครูพลศึกษา ได้เริ่มในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อปี พ.ศ. 2452 มีสถานศึกษาวิชาพลศึกษาสำหรับครูที่สโมสรกายบริหาร ณ สามัคยจารย์สมาคม สอนเฉพาะมวยไทยและยิมนาสติก

พ.ศ. 2454 มีหลักสูตรวิชาพลศึกษาสำหรับโรงเรียนฝึกหัดครู ได้กำหนดหมวดการทหารชั้นนายหมู่ สำหรับประโยคครูมูล หมวดการทหารชั้นนายหมวด สำหรับประโยคครูประถม หมวดการทหารชั้นนายกอง สำหรับประโยคครูมัธยม

พ.ศ. 2456 ตั้งสถาบันฝึกหัดครูพลศึกษาขึ้นเป็นครั้งแรก ที่โรงเรียนสวนกุหลาบ เรียกว่า ห้องพลศึกษากลาง มีเรียนวิชามวยไทยและการตัดคนส่วนห้อยโหนหรือยิมนาสติกเท่านั้น

พ.ศ. 2462 ได้ปรับปรุงหลักสูตรและสร้างโรงเรียนพลศึกษากลางขึ้นใหม่ ณ ที่เดิม มีเรียนวิชาพลศึกษา 4 วิชา คือ วิชาลูกเสือ วิชาตัดคนส่วนห้อยโหน วิชาญัตตสู และวิชามวยไทย มวยฝรั่งและฟันดาบ

พ.ศ. 2476 ตั้งกรมพลศึกษาขึ้นทำหน้าที่ผลิตครูพลศึกษาออกไปสอนนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รวมทั้งรับผิดชอบกีฬาแก่นักเรียนและกีฬาประชาชนด้วย

พ.ศ. 2493 โรงเรียนพลศึกษากลางเปลี่ยนชื่อมาเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษา และจัดให้เป็นโรงเรียนประเภทอยู่ประจำ โดยให้จังหวัดคัดเลือกนักเรียนมาเรียนจังหวัดละ 2 คน เรียนตามหลักสูตรที่ได้ปรับปรุงใหม่ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากประเทศสหรัฐอเมริกา ส่งผู้เชี่ยวชาญ 2 คน มาช่วยเหลือ คือ คร. ราฟ เอช. จอห์นสัน ผู้เชี่ยวชาญทางพลศึกษา และ คร. ซาลส์ คี. เบอริล ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขศึกษา หลักสูตรปรับปรุงใหม่นี้กำหนดเวลาเรียนไว้ 5 ปี วิชาที่เรียนมี 5 หมวด คือ หมวดวิชาครูและสังคม

หมวดวิชาภาษาอังกฤษ หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาพลศึกษา (มี กรีฑาและกีฬาประเภท ชุคและประเภทเดี่ยว) หมวดวิชาประกอบ (มีสุขศึกษา อนามัย สรีรกายวิภาคศาสตร์ ชีววิทยา และการเล่นเข้าจังหวะ)

พ.ศ. 2502 แผนกวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกพลศึกษา ต่อมาได้ขยายหลักสูตรระดับปริญญาโท เรียกว่า หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2511

พ.ศ. 2512 เปิดหลักสูตรผลิตครูพลศึกษาระดับปริญญาตรีที่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรียกว่า หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์ - พลศึกษา)

พ.ศ. 2513 เปิดสอนหลักสูตรผลิตครูพลศึกษาระดับปริญญาตรีที่ วิทยาลัยวิชาการศึกษาพลศึกษา เรียกว่า หลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต (พลศึกษา)

พ.ศ. 2514 เปิดสอนหลักสูตรผลิตครูพลศึกษา ที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เรียกว่า หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์)

พ.ศ. 2517 เปิดสอนหลักสูตรผลิตครูพลศึกษา ระดับปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เรียกว่า หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกพลศึกษา

พ.ศ. 2519 เปิดสอนหลักสูตรผลิตครูพลศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ชั้นสูง และระดับปริญญาตรี ของสภาการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู เรียกว่า หลักสูตร การฝึกหัดครู สภาการฝึกหัดครู พ.ศ. 2519 กำหนดให้มีหลักสูตรวิชาเอกพลศึกษา

พ.ศ. 2519 เปิดสอนหลักสูตรผลิตครูพลศึกษา ระดับปริญญาตรี ที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรียกว่า หลักสูตรปริญญาตรี สาขาพลานามัย วิชาเอกพลศึกษา ได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พลานามัย)

พ.ศ. 2519 เปิดหลักสูตรผลิตครูพลศึกษาระดับปริญญาตรี ที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์พลศึกษา)

พ.ศ. 2523 เปิดหลักสูตรผลิตครูพลศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น เรียกว่า หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต

พ.ศ. 2524 เปิดหลักสูตรผลิตครูพลศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน เรียกว่า หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย